

MYNT KONTAKT

7
SEPTEMBER
1978

SVERIGE 5:25
NORGE 6:90
DANMARK 7:10
INKL. MOMS

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGENS TIDSKRIFT

Sankt Helena medaljer till Sverige

Sid 180

BENGT THORDEMAN 85 ÅR

Sid 182

DET FÖRSTA SVENSKA MYNTET MED ÅRTAL

Sid 184

LITET "SEDELPOESI"

Sid 188

NORDISK FORSKARKURS I NUMISMATIK

Sid 197

SUOMALAISET LUKIJAMME VOIVAT KIRJOITTA MEILLE SUOMEKSI

Sid 192

MYNTKONTAKT

SVENSKA NUMISMATISKA
FÖRENINGENS TIDSKRIFT

Östermalmsgatan 81
114 50 Stockholm
Telefon 08 - 67 55 98
(måndag-fredag kl. 10.00-13.00)

Myntkontakt:

Postgiro 42 30 50 - 4
Bankgiro 219 - 0502
Svenska Handelsbanken

Myntkontakt utkommer mellan
den 10:e och 15:e varje månad
Ingen utgivning under juni och juli

Prenumeration: helår 47:—

REDAKTION

Huvudredaktör
och ansvarig utgivare:
Torgny Lindgren
Telefon 018 - 12 09 94
Sankt Olofsgatan 12
752 21 Uppsala

Teknisk redaktör:

Nils Åberg
Telefon 08 - 24 31 10
Box 1310, 111 83 Stockholm

Biträdande redaktörer:

Madeleine Greijer
Torbjörn Sundquist

Copyright:

Myntkontakt och respektive
författare, vilka ansvarar för
sakinnehållet i sina bidrag

ANNONSER

Bokning och material:
Telefon 08 - 24 31 10

Box 1310, 111 83 Stockholm

Annonspriser exkl. moms:

4 sidor (mittuppslag)	3 300:—
2 sidor (mittuppslag)	1 750:—
2:a omslagssidan	1 000:—
omslagets 4:e sida	1 350:—
1/1 sida (157 x 220 mm)	800:—
2/3 sida (104 x 220 mm)	560:—
1/2 sida (157 x 108 mm)	420:—
1/3 sida (50 x 220 mm)	300:—
1/4 sida (76 x 108 mm)	230:—
1/6 sida (50 x 108 mm)	160:—
1/12 sida (50 x 52 mm)	90:—

Sista materialdag:

Den 15:e i månaden
före utgivning

Annonsmaterial:

Negativ eller positiv offsetfilm
För typografering och sättning av
annonser debiteras nettopriser

Annonser som ej är förenliga
med SNF:s, FIDEM:s och
AINP:s etik
kommer att avbötjas

ISSN nr 0435-8245

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Höstprogrammet 1978

SEPTEMBER

Onsdag 20. Föredrag kl. 19.00 på tyska av dr Arkadi Molvygin, Tallinn, om "Fynd av svenska mynt från 900-1500-talen i Baltikum". Lokal: Hörsalen, Statens Historiska Museer, Storgatan 41, Stockholm.

Torsdag 21. Antiksektionen samlas kl. 18.30 Östermalmsgatan 81, Stockholm. Harald Nilsson kåserar.

OKTOBER

Onsdag 11. Medeltidssektionen samlas kl. 18.30 Östermalmsgatan 81, Stockholm. Inger Hammarberg talar om "Sturetidens myntning".

Lördag 21. Föreningsmöte kl. 14.00 Östermalmsgatan 81, Stockholm. Programmet ej fastställt.

NOVEMBER

Onsdag 1. Antiksektionen samlas kl. 18.30 Östermalmsgatan 81, Stockholm. Bengt Hovén talar om Sassaniderna.

Torsdag 9. Föreningsmöte kl. 18.30 Östermalmsgatan 81, Stockholm. Programmet ej fastställt.

Onsdag 15. Medeltidssektionen samlas kl. 18.30 Östermalmsgatan 81, Stockholm. Programmet ej fastställt.

Fredag 24. Höstauktion i hörsalen, Statens Historiska Museer, Storgatan 41, Stockholm, kl. 18.30. Utländska mynt. Visning från kl. 17.00. Se också under AUKTIONER.

Lördag 25. Höstauktionens andra dag med början kl. 14.00. Svenska mynt. Visning från kl. 12.30. Se också under AUKTIONER.

DECEMBER

Lördag 9. Antiksektionen samlas kl. 14.00 på Kungl. Myntkabinetet, Storgatan 41, Stockholm. Harald Nilsson lämnar en kort orientering om kabinettet. Tag gärna med dig egna mynt för bestämning och diskussion!

Onsdag 13. Föreningsmöte kl. 18.30 Östermalmsgatan 81, Stockholm. Liten julfest.

Onsdag 20. Medeltidssektionen samlas kl. 18.30 Östermalmsgatan 81, Stockholm. Programmet ej fastställt.

MEDALJ över Bengt Thordeman s. 183.

MEDALJ i anledning av 500-årsminnet av det första svenska myntet med årtal s. 184.

Sankt Helena-medaljer till Sverige

AV TORGN Y LINDGREN

Ill. 1. Kahns Sankt Helena-medalj. I Nordiska Museet, Stockholm.

Napoleon III instiftade den 12 augusti 1857 en minnesmedalj att tilldelas veteraner, som hade deltagit i hans farbror Napoleon I:s krig 1792-1815. Medaljen utdelades endast i brons och i allenast en storlek. Med medaljen följde ett medaljbrev utfärdat av franska ordenskansliet, som innehöll mottagarens namn.

Sverige intog under större delen av ovannämnda period en mot Napoleon fientlig hållning. Det är därför helt naturligt, att antalet exemplar av Sankt Helena-medaljen, som kom till vårt land, är försvinnande litet.

”S:t Helena-medaljen kom endast i 5 exemplar till Sverige, oaktadt hela det utdelade antalet var 43,000. Medaljen, hvilken tillföll efterlevande krigare af alla grader från Napoleon I:s armé, var slagen i brons, som hemtats från kanoner, eröfrade af den förste Napoleon.

Af de 5 medaljer, som nådde vårt land, tillföll 4 med Carl Johan inflyttade fransmän och den femte en svensk, *Aron Moses Kahn*, hvilken var af judisk börd och född i Stockholm 1784. Hans föräldrar voro bland de första judar, hvilka med den bekante Aron Isak i spetsen på

1770-talet fingo hemortsrätt i Stockholm. Aron Moses Kahn vanslägtades emellertid i så måtto, att han icke hade någon lust för affärslivet utan begaf sig 1807 till Frankrike, der han ingick i armén som frivillig soldat. Efter 7 år återkom han till Stockholm med tamburmajors rang. Medaljen hittade först 1857 till hans bröst. Men han hade icke länge glädje af utmärkelsen, ty redan följande år dog han. Medaljen var hans enda kvarlåtenskap och gick i arf icke till släkten utan till doktor Hazelius' nordiska museum, för hvilket den som ett synnerligen märkligt etnografiskt föremål ju bör utgöra en mycket dyrbar acquisition”. — Den citerade redogörelsen är hämtad ur en tidningsartikel från 1889 i Wedbergs urklippssamling i riksantikvarieämbetets arkiv.

Kahns Sankt Helena-medalj finns nu i Nordiska Museet (ill. 1), likaså hans medaljbrev (ill. 2), i vilket han kallas *Adolphe Kahn*, ävensom två betyg utfärdade av vederbörande militärbefäl och utvisande att Kahn, som kallas sergent-major, tjänstgjort ”en qualité de secrétaire” på kansliet i 4:e Régiment Étranger från 1 maj 1812 till 18 dec. 1813 resp. ”en qualité de premier secrétaire” på kansliet i 3:e Régiment Étranger från 19 dec. 1813 till 19 juni 1814.

Förf. vet inte vilka de ”4 med Carl Johan inflyttade fransmän” var, som åsyftas i den nyss citerade tidningsartikeln. Utom Kahns medalj känner förf. till 3 Sankt Helena-medaljer, som kommit till Sverige, och bara en av dem gick till en mottagare, som säkert var av fransk härkomst. Förf. har inte bedrivit några systematiska forskningar efter Sankt Helena-medaljer i Sverige, utan föreliggande uppsats är allenast en sammanställning av notiser, som mera tillfälligtvis kommit under förf:s ögon.

På våren 1858 kom en Sankt Helena-medalj till regementshästläkaren vid Kronprinsens husarer i Malmö direktören *Johan Christian Wesche*. ”Medaljen öfverlemnades åt medaljören sistl. Tisdag af Hr Generalbefälhafwaren, m.m. Grefve v. Essen”, berättar Snällposten för torsdagen den 15 april 1858. Notisen om v. Essens medverkan är intressant: den kan tyda på att man på något sätt velat förläna överlämnandet av den franska medaljen en viss karaktär av officiell svensk

hedersbevisning. Wesche, som avled i Malmö 1866, var enligt en nekrolog i Malmö Nya Allehanda för den 11 augusti s.å. född i Braunschweig 1792, utskrevs som ung till krigstjänst i westfaliska armén och deltog i Napoleons fälttåg i Tyskland och Ryssland. Efter slaget vid Leipzig och westfaliska arméns upplösning övertalades han av svenska officerare att ta anställning vid Mörnerska husarerna och deltog i fälttågen i Holstein och Norge. Han hade 1857 erhållit Karl XIV Johans-medaljen samt blev något år före sin död riddare av Vasaorden.

På eftersommaren 1858 kom en Sankt Helena-medalj till understallmästaren hos änkedrottning Desideria Fredrik Ludvig Frans Ahrens, enligt vad Post- och Inrikes Tidningar för den 14 augusti 1858 uppger. Ahrens kom 1807 i tjänst hos prinsen av Ponte Corvo, deltog i fälttåget i Österrike och bevestade slaget vid Wagram 1809. Sedan prinsen valts till svensk tronföljare, följde Ahrens med honom till vårt land och kvarstod i hans tjänst intill hans fränfalle såsom Sveriges konung 1844. Han kom därefter i änkedrottningens tjänst. Ahrens avled 1861 i Wismar: hans dödsannons återfinns i Post- och Inrikes Tidningar för den 3 september 1861. Hans namn tyder på att han var av tysk härkomst. Även Ahrens var innehavare av Karl XIV Johans-medaljen och riddare av Vasaorden.

Den fjärde Sankt Helena-medalj, som förf. känner till, kom i mars 1863 till språkläraren Louis Marie Jollain i Lund, "hvilken", enligt Lunds Weckoblad för den 26 mars 1863, "som 16 års yngling inträdde i franska arméens leder och strider. Äfwen sedan H:r J., i följd af år 1807 i Pommern iråkad krigsfångenskap, blef svensk undersåte, har han varit med i elden och erbjöds för wisadt wälförhållande i bataljen vid Ratan mot Ryssarne den 19 Aug. 1809 tapperhetsmedaljen, den han dock oegennyttigt afstod åt en annan landsman, som wid tillfället blef sårad". Jollain var 1842-1861 anställd som fransysk språkmästare vid Lunds universitet. Året efter det, då han fick Sankt Helena-medaljen, erhöll Jollain en svensk belöningsmedalj; därom berättar Lunds Weckoblad för den 6 december 1864: "Kongl. Maj:t har

Ill. 2. Kahns medaljbrev. I Nordiska Museet, Stockholm.

i nåder behagat tilldela f.d. Språkläraren wid härw. Universitet, H:r L. M. Jollain en Gulmedalj med krona att i högblått band bäras på bröstet". Medaljen översändes till universitetets rektor och överlämnades "till sin egare den 2 dennes, årsdagen af slaget wid Austerlitz, i hwilket H:r Jollain för 59 år sedan såsom 16-årig yngling deltog under d.w. franske marskalken Bernadottes befäl. Den wackra medaljen wisar å ena sidan H. Maj:t Konungens bild och läses å den andra: "Till Herr Louis Marie Jollain för 46-årig lärarewerksamhet wid Lunds Universitet".

Jollain avled 1873 i Lund, där hans begravning ägde rum: "Den aflidnes hederstecken, Helename-daljen och guldmedalj för långvarig tjänst, buros på ett hyende af adj:n Lidfors", berättar Post- och Inrikes Tidningar för den 10 oktober 1873.

Det kan naturligtvis vid denna tid ha funnits en och annan gammal man i vårt land, som i sin ungdom hade deltagit i franska arméns strider och som sålunda var berättigad till Sankt Helena-medalj, men som nu antingen aldrig hörde talas om medaljen eller inte brydde sig om att ansöka om den. Lunds Weckoblad för den 7 januari 1858 erinrar om en smålänning, som efter att bl.a. ha deltagit i slaget vid Waterloo kom hem som f.d. sergent vid gamla gardets grenadjärer och på sommaren 1816 väckte uppeende i Lund genom den ståtliga gardesuniformen med björnskinnehögmössan: "Han är wäl nu längesedan bland de döde, annars hade det ock varit ett bröst wärdigt att prydas med S:t Helena medaljen".

Underlöjtnanten i armén Gustav Holst, f. 1781, d. 1858, gick 1804 i fransk krigstjänst samt deltog bl.a. i belägringen av Ulm 1805, då han erhöll medalj, och "i affären wid Halle under Bernadottes befäl", enligt Grenna Tidning för den 17 februari 1858. Vid fransmäns inbrott i svenska Pommern 1807 överlöpte han till svenska lägret. Han deltog därefter i svenska arméns fälttåg i Finland och Norge samt erhöll 1855, såsom ännu kvarstående i rullorna, Karl XIV Johans-medaljen. "Några dagar före hans död widalade wi honom", berättar samma tidning, "att söka bekomma 'Helename-daljen', men han swarade, att han war så förtjust öfwer att få bära Carl-Johans-medaljen, att han ogera skulle tillåta det någon annan medalj prydde hans bröst, wille dock fundera på saken".

Berättigad till Sankt Helena-medalj var också, säger Post- och Inrikes Tidningar för den 6 augusti 1860, språk- och handelsläraren C. M. Spanier, som avled i Stockholm nämnda år. Spanier var född i närheten av Harz. "I sin ungdom ingick han i militärståndet, gjorde såsom Westphalisk undersåte krigstjänst under Napoleon och bevestade såsom underlöjtnant affärerna vid Leipzig och Lützen. Bland hans minnen från denna tid är ett samtal med Napoleon I. Anmälan om erhållande af S:t-Helena-medaljen har han afböjt". Spanier överflyttade 1826 till Sverige och drev sedan 1827 ett handelsinstitut i Stockholm.

Om någon av MYNTKON-TAKTS läsare känner till ytterligare Sankt Helena-medaljer, som kommit till Sverige, tar vi med tacksamhet emot ett benäget meddelande därom.

Bengt Thordeman 85 år

Förre riksantikvariern, fil dr Bengt Thordeman, Stockholm, fyller 85 år den 22 september 1978. Till hans många verksamhetsområden hör även numismatiken; inom denna och för Svenska Numismatiska Föreningen har han gjort utomordentliga insatser. Föreningen vill därför frambära sina hjärtliga hyllningar till bemärkelsedagen.

Bengt Thordeman är född i Unge i Uppland som son till prosten Johan Thordeman och Hildegard Nerén. Han bedrev sina akademiska studier i Uppsala; under de sista åren hade han redan medeltidsarkeologiska uppdrag och ett av dem, den stora undersökningen av ruiner av Alsnö hus (1916-20), resulterade i en avhandling med titeln *Alsnö hus* (tryckt 1920), som 1921 ledde till promovering och docentur i konsthistoria med medeltidsarkeologi vid Uppsala universitet (1920-26). Då riksantikvariern den 26 juli 1916 inspekterade utgrävningarna vid Alsnö hus, hade bl.a. Svenska Numismatiska Föreningens sekreterare Carl Lundström erhållit tillstånd att delta (se Numismatiska Meddelanden XXIII, sid. 18); det torde ha varit Thordemans första kontakt med föreningen.

Bland andra undersökningar och utgrävningar, som Thordeman företagit, kan nämnas Hörningsholm 1919, Viks slott 1924 och Korsbetningens massgravar från 1361 utanför Visby under åren 1928-30; den sistnämnda avsatte hans stora katalog och studie (på engelska) över de märkliga vapenfynden, varigenom han nådde internationell berömmelse. På senare år deltog han i Gustav VI Adolfs utgrävningar i San Giovenale i Italien och publicerade 1961 en undersökning av den medeltida borgen.

Bengt Thordeman kom att parallellt med denna verksamhet gö-

ra stora insatser inom museivärlden och kulturminnesvården. Åren 1924-33 var han amanuens vid Statens historiska museum och avancerade därefter till chef för Kungl. Myntkabinetet, som vid denna tid och fram till 1975 var en avdelning inom detta museum. 1946 blev han chef för museets medeltidsavdelning, där han visade sitt gedigna museitekniska kunnande vid uppställandet av såväl studiesamlingen som den stora sal — guldsmidsgalleriet — där museet visar sina imponerande medeltida skatter, jordfynd och kyrklig konst i främst ädla metaller, samt några berömda krigsbyten från trettioåriga kriget.

1952 utnämndes Thordeman till riksantikvarie och var därmed fram till pensioneringen 1960 chef för såväl Riksantikvarieämbetet som Statens historiska museum (med Kungl. Myntkabinetet); enligt de från Gustav III:s tid och till 1973 gällande bestämmelserna var han också sekreterare i Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien, där han blivit ledamot 1947. Akademien var nämligen ända till 1975 överordnad myndighet för institutionen. Det var arbetsamma år, då ämbetets och museets arbetsvolym stadigt ökade på grund av de många undersökningar och utgrävningar som samhällsutvecklingen i vårt land framtvingade. Thordeman publicerade även under denna tid betydande arbeten, varav särskilt skall nämnas samlingsverket *Erik*

*den Helige, historia, kult, relik*er (1954), resultatet av en undersökning, som han deltagit i (1946); i detta verk, vars redaktör han var, bidrog han med den konsthistoriska delen. På hans initiativ började utgivandet i illustrerad katalogform av Historiska museets stora samling av medeltidsskulpturer, och han skrev den inledande studien. Han författade dessutom många kultur- och konsthistoriska artiklar, av vilka en del utgivits i en hyllningskrift till hans 65-årsdag.

En mängd andra uppdrag har fallit på Thordemans lott. Sälunda var han bl.a. ledamot av humanistiska forskningsrådet 1952-62 (dess sekreterare 1954-60, sedan vice ordförande fram till sin avgång), ordfö-

Medalj över Bengt Thordeman till 85-årsdagen den 22 september 1978, modellerad av Axel Wallenberg och utgiven av denne i samarbete med Svenska Numismatiska Föreningen. Diameter 100 mm. Foto efter modellen: Björn Gillewård.

rande i Svenska Museimannaföreningen 1948-50, i Statens sjöhistoriska museums nämnd 1960-64 och i Svenska Arkeologiska samfundet 1951-53. Hedersbevisningarna har blivit många; förutom det ovan nämnda ledamotskapet i Vitterhetsakademien 1947 kan nämnas, att han tio år senare invaldes i Kungl. Vetenskapsakademien. Bland de utländska kan nämnas ledamotskapen i Deutsches Archäologisches Institut och i Society of Antiquaries i såväl London som Edinburgh. Hedersledamot är han därtill i Svenska Museiföreningen och Svenska Fornminnesföreningen samt i Internationella Numismatiska Kommis-

sionen, Royal Numismatic Society (London) samt i de danska, finska och svenska numismatiska föreningarna. Svenska Numismatiska Föreningen har hedrat honom med sin vetenskapliga guldmedalj (1973) och sin förtjänstmedalj (1976).

Vi har därmed kommit över på Thordemans numismatiska verksamhet, som inleddes redan innan han blev chef för Kungl. Myntkabinettet. Som medeltidsarkeolog hade han tidigt uppmärksammat myntens betydelse. Sålunda publicerade han i *Fornvännen* 1931 den viktiga dubbelskatten från Mackmyra i Gästrikland med dess innehåll av svealändska brakteater av de äldsta typerna från 1100-talets slut samt framlade de vetenskapliga bevisen

för deras datering; några år senare följde skatten från Råppe i Småland och myntfynden från Korsbetningens massgravar. Epokgörande blev *Sveriges medeltidsmynt* (Nordisk Kultur XXIX, 1936) med dess nya indelning av det äldre materialet före 1363 i grupper, allt byggande på omfattande studier, analyser och vägningar samt med en katalog över alla kända skattfynd.

Som Kungl. Myntkabinetts chef verkade Thordeman på alla områden: genomgång av samlingarna och ordnande av dessa, tillfälliga utställningar, flytningen från Nationalmuseum till de nya lokalerna på Storgatan 41 kort före andra världskriget samt uppsättningen av de nya utställningarna, där medaljsalen, den första som öppnades för allmänheten (1942), var hans verk, medan Nils Ludvig Rasmusson stod för den svenska myntsalen (1945), i bägge fallen med Elias Svedberg

som arkitekt. Thordeman har varit en av utställningskonstens förnyare — här har blott kunnat ges några exempel — och hans estetiskt och vetenskapligt genomtänkta uppställningar har även fått efterföljare utomlands. 1948-55 var han ordförande i International Council of Museum's Committee för museiteknik och 1948-58 en av redaktörerna för UNESCO'S tidskrift *Museum*. 1937 fick han vara med om upptäckten av den stora Loheskatten, som han sedan ställde ut samt presenterade i både populära och vetenskapliga sammanhang. Myntens sammansättning föranledde hans upptäckt av den sk "Thordemans lag", som han offentliggjorde några år senare i *Numismatic Chronicle* (London).

Thordeman inträdde i Svenska Numismatiska Föreningen 1933. Vid årsmötet 1935 valdes han till föreningens ordförande, en post som han beklädde till årsmötet 1947. Vid årsmötet 1948 valdes han till föreningens hedersledamot. När Thordeman tillträdde som ordförande hade föreningen stora ekonomiska svårigheter på grund av åtagandena efter förvärvet av de Svenssonska samlingarna. Han delar förtjänsten med dåvarande riksantikvarien Sigurd Curman beträffande kontraktet om samlingarnas överflyttning som deposition i Kungl. Myntkabinettet. Samma år var Thordeman med om att stifta Nordisk Numismatisk Union och inleda utgivandet fr o m 1936 av dess årsskrift och medlemsblad, där han flitigt medverkade. Den moderna medaljkonsten främjade han både som institutionschef och som Svenska Numismatiska Föreningens ordförande; föreningens medaljserie "bytte ansikte" genom att han fick kontakt med nya konstnärer, som bidrog till denna: Gösta Carell, Svante Nilsson, Axel Wallenberg, Gerda Qvist, och han publicerade deras och andras arbeten i medlemsbladet och annorstädes. Nämnas bör också hans populärvetenskapliga bok *Dolda skatters hemligheter*, som utkom 1941. Myntfynd från Stockholm publicerade han 1939 i *Samfundet S:t Eriks årsbok*.

Sedan Thordeman lämnat Kungl. Myntkabinettet 1947, har han vid några tillfällen återkommit till numismatiken. Den ovannämnda studien 1954 över S:t Erik i den medeltida konsten behandlar också

mynt och sigill; senare kungamotiv på mynten och deras eventuella anknytning till helgonkungen tog han upp i *A numismatic study of a king without a coinage* (American Numismatic Society, Centennial Publication, New York) och de märkliga mynten med inskriften REX VPSALIE i en uppsats i *Numismatiska Meddelanden XXX* (1965).

Till Thordemans 85-årsdag har Axel Wallenberg modellerat en gjutna medalj om 100 mm diameter, som även ingår i Svenska Numismatiska Föreningens serie, där den ansluter sig till raden av porträtt över svenska numismatiker. Det är den 61:a medaljen. Den 60:e medaljen var den över Evald Ziervogel (se MYNTKONTAKT 1978 nr 5, sid. 147). De tidigare 59 medaljerna i serien finns beskrivna av Lars O. Lagerqvist i föreningens *Smärre skrifter* nr 2, Sthlm 1977.

Medaljens utseende framgår av bilden och följande beskrivning:

Atsida: ◊ BENGTT THORDEMAN ANTIQVARIUS REGNI [= riksantikvarie] PRÆS[es] SOC [ietatis] NUM [ismaticæ] SUEC [iæ] [= ordförande i Svenska Numismatiska Föreningen]. Halsbild, vänster sida; på halsavskärningen konstnärssignaturen *Wallenberg* / MCMLXXVIII.

Frånsida: + OPERAM DEDIT RENOVATIONI MUSEORUM · MEDII ÆVI INVESTIG [ator] · DOC [tus] · samt innanför den ytterre omskriften ET ERUDITUS [= han ägnade sig åt museernas förnyelse. Lärdd och allsidig utforskare av medeltiden]. På fältet syns överst en medeltida rustning och pilar (föremål från Korsbetningen), tv där om en samling brakteater, varibland en av 1100-talstyp (Thordeman grupp I), i mitten nederst en murrest på markavskärning (Alsno hus) och tv ett högmedeltida krucifix.

Medaljen kommer att gutas i högst 50 nummerade ex. i brons och, om beställningar föreligger, högst 5 nummerade i silver. Priset har fastställts till kr 500 för brons resp. kr 3.500 för silver. Den kan beställas från Svenska Numismatiska Föreningen, Östermalmsgatan 81, 114 50 Stockholm (tel. måndag-fredag 08-67 55 98 kl. 10.00-13.00) eller från konstnären, skulptör Axel Wallenberg, Apelvägen 22, 182 75 Stock-sund.

*Torgny Lindgren
Lars O. Lagerqvist*

Det första svenska myntet med årtal

Ett femhundraårsminne

Den 4 juli 1478 slöt myntmästaren Hans Grawe ett kontrakt med riksrådet vid ett möte i Tälje (nuvarande Södertälje) om de örtugar, $\frac{1}{2}$ -örtugar och penningar, som han skulle prägla (se MYNTKONTRAKT 1978 nr 2, sid. 36). Några av örtugarna och $\frac{1}{2}$ -örtugarna kom att förse med årtalet 1478; det var första gången i svensk mynthistoria, som mynt med årtal har getts ut. De är alla slagna i Stockholm, förmodligen inte bara det åsatta året — detta anses främst åsyfta, att mynten har getts ut enligt myntordningen den 4 juli 1478, inte att präglingen har ägt rum före årsskiftet 1478/79.

Med anledning av detta femhundraårsminne ger Svenska Numismatiska Föreningen ut en medalj, modellerad av skulptör Berndt Helleberg, Åkersberga. Den präglas av AB Sporrang, varifrån den beställes (se även annons s. 193). Upplagan är i guld 18 k. (115 g) 500 nummerade ex., i silver 925/1000 (85 g) 2000 nummerade ex. och i brons (70 g) 3.000 nummerade ex. Ett intyg samt ett illustrerat häfte om den mynthistoriska tilldragelsen medföljer.

Åtsidan bär motsols till höger omskriften RIKSRÅDETS KONTRAKT MED MYNTMÄSTAR-EN, medsols till vänster SÖDERTÄLJE 1478, allt nedsänkt; i mitten ser vi riksföreståndaren Sten Sture d. ä., omgiven av till vänster myntmästaren, till höger ärkebiskopen Jakob Ulvsson. Frånsidan avbildar delar av de aktuella mynten, varav vi till höger ser årtalet 1478 på en halvörtug, i mitten S:t Eriks-huvudet, till vänster en del av myntortens namn, STOC[kholm]. Upp-till läses med nedsänkta bokstäver DET/FÖRSTA SVENSKA/MYNTET MED/ÅRTAL, nederst konstnärssignaturen BH-78.

Lars O. Lagerqvist

AUKTION 18

Hotel Sheraton-Stockholm, den 14-15 oktober 1978

SVERIGE MED BESITNINGAR

Ur Gunnar Ekströms samling samt från privata inlämnare.
Medeltidsmynt bl. a. Olof Skötkonung (2 ex.);
Knut Eriksson, Lödöse; Knut Långe; Albrekt, Kalmar, örtug;
Erik av Pommern, Åbo, örtug och 4 penning.

Guldmynt, såsom dukater 1674, 1718, 1804 (Dalarna).
Ett flertal bättre silvermynt, varav daler 1535,
1544 (praktex.); Åbo, 16 öre klipping 1557; ½ daler 1563;
Johan III, 4 daler u.å.; Hertig Karl, 2 mark 1587;
Gustav II Adolf, 4 rdr u.å.; ½ mark 1617; ¼ rdr 1723,
50 öre 1862.

Bättre kopparmynt samt ett större antal plåtmynt.

I övrigt omfattar auktionen

SVENSKA SEDLAR OCH MEDALJER
ANTIKA GREKISKA OCH ROMERSKA MYNT
RYSKA MYNT • UTLÄNDSKA GULDMYNT

Auktionskatalogen erhålles mot insättande av kronor 25:— på postgiro 3003-1

B. AHLSTRÖM MYNTHANDEL AB

Mäster Samuelsgatan 11
Box 7662, 103 94 STOCKHOLM
Tel. 08-10 10 10

Numismatisk litteratur till förmånspris

Medlemmar av Svenska Numismatiska Föreningen jämte anslutna föreningar samt av föreningar anslutna till Nordisk Numismatisk Union har möjlighet att köpa numismatisk litteratur till nedannämnda starkt nedsatta priser. Skriftlig rekvisition insändes till Svenska Numismatiska Föreningen, Östermalmsgatan 81, 114 50 STOCKHOLM. (Till jämförelse anges inom parentes vårt bokhandelspris exkl. moms.)

Numismatiska Meddelanden I-XXXII

Del 1-8. Slutsålda

Del 9. Bl a myntningen i Avesta (med vackra planscher); provmynt 1881. 1883. 25: — (35: —)

Del 10. Bl a om medaljer och besittningsmynt. 1887. 25: — (35: —)

Del 11. Slutsåld

Del 12. Bl a Strokirks fortsättning av tillägget till Stiernstedts pollettbeskrivning och det oundgängliga registret till hela verket. 1890. 40: — (60: —)

Del 13. Hyckerts supplement till och fortsättning på B. E. Hildebrands beskrivning av Sveriges och svenska kungahusets medaljer till och med 1890. 1892. 50: — (70: —)

Del 14. Bl a om Erfurts och Osna-

brücks svenska riksdalrar. 1896. 25: — (35: —)

Del 15. Slutsåld

Del 16. Appelgren: Gustaf I:s mynt (rikligt bildmaterial; numera ersatt av A:s beskrivning 1933, men innehåller värdefulla uppgifter om exemplarens ägare). 1905. 30: — (40: —)

Del 17. Hyckert-Lilienbergs beskrivning av medaljer över enskilda svenska män och kvinnor från äldsta tid till 1914. 2 band, 334 + 436 s. + 123 planscher. Delvis nytryckt 1975 och häftad i ett band. Oumbärlig för alla medaljsamlare. 225: — (265: —)

Del 18. Bl a om svenska mynt och myntvärden; Oskar II:s mynt; auktionspriser 1900-07. 1908. 25: — (35: —)

Del 19-22. Slutsålda

Del 23. Bl a om Svenska Numismatiska Föreningens historia; Olof Skötkonungs mynt; imitationer av svensk-baltiska schillingar i Suczawa; Sten Sture d.y:s stormynt, äkta och falska. 1923. 30: — (40: —)

Del 24. Wahlstedt: Minnespenningar över enskilda svenska män och kvinnor (forts på nr 17). 1925. 50: — (70: —)

Del 25. Wahlstedt: De svenska plåtmyntens historia; de stora plåtmynten. 1931. 30: — (40: —)

Del 26. Ryska 5-kopek från Avesta; Olof Skötkonungs mynt (inskrifter återgivna); danska mynt 1588-1788. 1932. 30: — (40: —)

Del 27-29. Slutsålda

Del 30. Svenska och utländska uppsatser, rikt illustrerade (delvis i färg) om ämnen från antiken, medeltiden och nyare tid (tillägnad N. L. Ras-musson). 1965. 30: — (40: —)

Del 31. Svensk numismatik i olika uppsatser, från vikingatid till våra dagar, rikt illustrerade (till Svenska Numismatiska Föreningens 100-årsjubileum 1973). 1973. 25: — (35: —)

Del 31a. Dito inbunden. 32:50 (45: —)

Del 32:1. Ulla Ehrens-värd: Medaljgravören Erik Lindberg. Förutom en biografi över L. och en skildring av hans livsverk som bl a Myntverkets gravör innehåller boken en viktig översikt av mynt- och medaljpräglingens teknik. Rikt illustrerad 1974. 85: — (125: —)

Del 32:1a. Dito inbunden. 100: — (150: —)

Smärre skrifter nr 1 och nr 2

Smärre skrifter nr 1 innehåller stadgar för och bestämmelser rörande Svenska Numismatiska Föreningens verksamhet, dess belöningsmedaljer, medlemsnål, fonder och stipendier. Detta häfte har sänts gratis till alla medlemmar. Andra intresserade kan erhålla det mot 2 kr i frimärken, insända till Svenska Numismatiska Föreningens kansli, el-

ler samma belopp insatt på föreningens postgiro 15 00 07-3.

Smärre skrifter nr 2 innehåller en illustrerad förteckning över samtliga av Svenska Numismatiska Föreningen utgivna medaljer 1873-1977, inalles 59. Förteckningen inleds med en historik, författad av Lars O Lagerqvist, och avslutas med flera register, översättning av latinska inskrifter m.m. Häftets cirka pris i bokhandeln blir 15 kr; medlemmar erhåller det mot 7 kr i frimärken, insända till Svenska Numismatiska Föreningens kansli, eller samma belopp insatt på föreningens postgiro 15 00 07-3.

Nordisk Numismatisk Årsskrift

Följande årgångar kan erhållas till av Nordisk Numismatisk Union fastställda priser. Samtliga årgångar innehåller de nordiska myntkabinettens illustrerade årsberättelser för föregående år samt uppsatser i skiftande ämnen, främst nordiska.

1953 12: — (20: —)

1955 15: — (25: —)

1956 18: — (30: —)

1959 18: — (30: —)

Årgångarna 1960-74 (varav 1973-74 dubbelårgång) har utgivits i samarbete med K. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien. Vissa årgångar finns fortfarande i lager, men endast för medlemmar av nysnämnda föreningar. Bokhandelsrekvisitioner ställs till Almqvist & Wiksell International. Pris för medlemmar från kr 20: — till 35: — per årgång.

Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad

1936-77. Vissa årgångar, särskilt de äldsta, slutsålda i komplett skick. Enstaka nummer till och med 1975 kostar kr 1: —, därefter kr 1:50. Komplet årgång till och med 1975 kostar endast kr 10: —, därefter 15: — (25: —)

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

MYNTETS DAG 1978

I STOCKHOLMS STADSHUS

Söndagen den 1 oktober äger höstens största myntmässa rum i Blå Hallen i Stockholms Stadshus. Den arrangeras av Sveriges Mynthandlares Förening. Mässan öppnas kl. 10.00 och hålles öppen till kl. 17.00.

Mynt, sedlar, polletter, medaljer och tillbehör kommer att finnas till salu hos över 20 medlemmar av Sveriges Mynthandlares Förening som anordnar utställningar. De tar också emot objekt för värdering eller inköp.

Även Kungl. Myntkabinetten, Myntverket och Svenska Numismatiska Föreningen jämte föreningens tidskrift MYNTKONTAKT kommer att anordna utställningar.

Det är arrangörernas förhoppning, att MYNTETS DAG 1978 skall bilda tradition och bli en årligen återkommande myntmässa.

Fri entré

Litet "sedel- poesi"

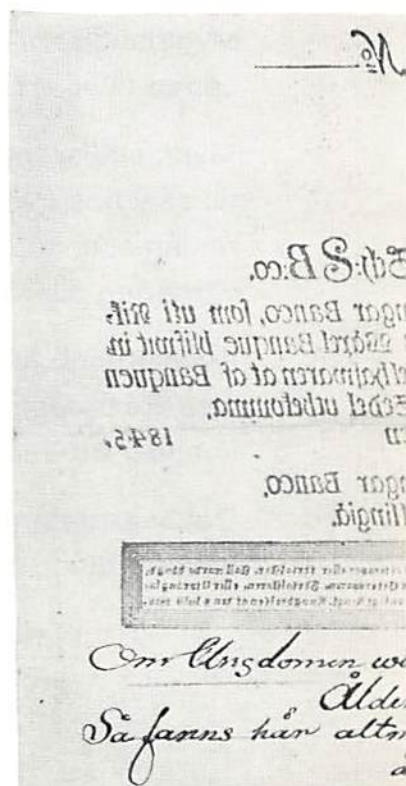
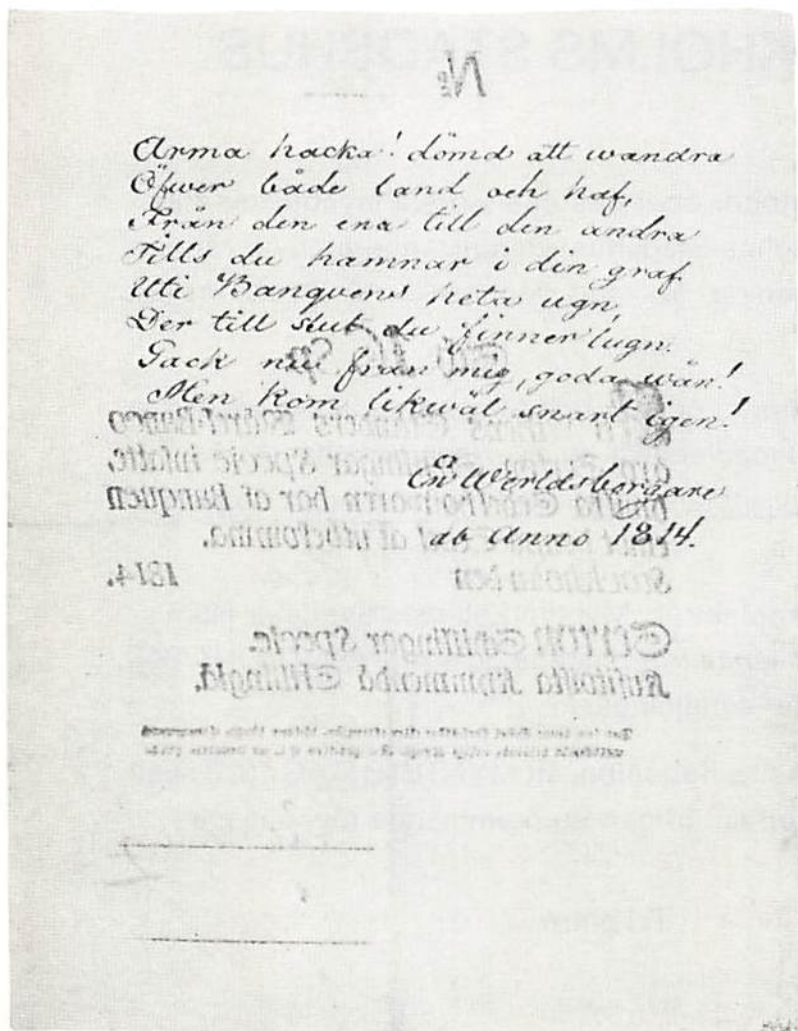
Då man går igenom samlingar av äldre svenska sedlar, konstaterar man ofta att sedlarnas otryckta baksida har utgjort en omtyckt plats för anteckningar. Anteckningarnas art är högst varierande. Ofta är det fråga om i och för sig seriösa affärsanteckningar: en köpman har t.ex. begagnat en av sina sedlar för att göra en hopsummering av diverse poster. Ibland har en sedelinnehavare på sedelns baksida noggrant antecknat när, var, av vem och för vad han har fått sedeln: det är då säkert fråga om en representant för de "breda lagren", som inte hade sedlar i sin hand så ofta.

Inte sällan finner man, att en sedelinnehavare vid åsynen av den otryckta sedelbaksidan har blivit inspirerad till att där teckna ner ett kväde.

"Sedelverserna" visar oftast, att ägaren ogärna har släppt sedeln ifrån sig och att han hoppas att snart få den tillbaka. Verserna är variationer på följande tema:

Gå ut, du lilla sedel, i världen till
att vandra:

kom bara snart igen med tiotusen
andra!

På en sedel å 16 skillingar specie 1814 i min samling har ägaren före skilsmässan från sedeln skrivit följande vers, där han talar om, att sedelns slutliga öde är att som utsliten hamna i bankens sedelförbränningsugn, men också uttrycker den förhoppningen, att han dessförrinnan skall få se den ett tag igen (ill. 1):

*Arma hacka! dömd att wandra
Öfwer både land och haf,
Från den ena till den andra
Tills du hamnar i din graf
Uti Banqvens heta ugn,
Der till slut du finner lugn.
Gack nu från mig, goda vän!
Men kom likwäl snart igen!*

*En Werldsborgare
ab Anno 1814.*

Mycken levnadsvisdom kommer till uttryck i en förmaning på en sedel å 8 skillingar banko 1845, också i min samling (ill. 2):

*Om Ungdomen wisste hwad
Alderdom tarfwar
Så fanns här altmera af pengar
än — Slarfwar.*

I min samling har jag slutligen en sedel å 10 skillingar i kopparskiljemynt 1803, där ägaren har begått följande ädelpekoral (ill. 3):

*Lagren wissnar, pyramiden grusas,
Werlden byggdes öfwer en wolkan,
Minnet qväjwes, eller nederlusas,
Eller dränks i tidens Ocean;
Bättre är i lifwet Törsten släcka
Och få jordad blifwa tyst i grop
Än att törstig komma uti rop
Och all Werldens bittra afund väcka.*

*Läs och begrunda hwad ofwan står
skrifvet,
Hwarjom och enom till lärdom i
lifwet.*

Om någon av MYNTKONTAKTS läsare känner till andra "sedelverser", tar vi gärna emot meddelande därom. Nu hör det emellertid till saken, att "sedelpoesin" ibland är av det slaget, att den inte ens i vår avancerade tid kan återges i tryck, i varje fall inte i en tidskrift på MYNTKONTAKTS höga nivå: vi avstår därför från exempel på det slaget av "sedelpoesi".

Torgny Lindgren

Vad vill du läsa om i MYNT- KONTAKT?

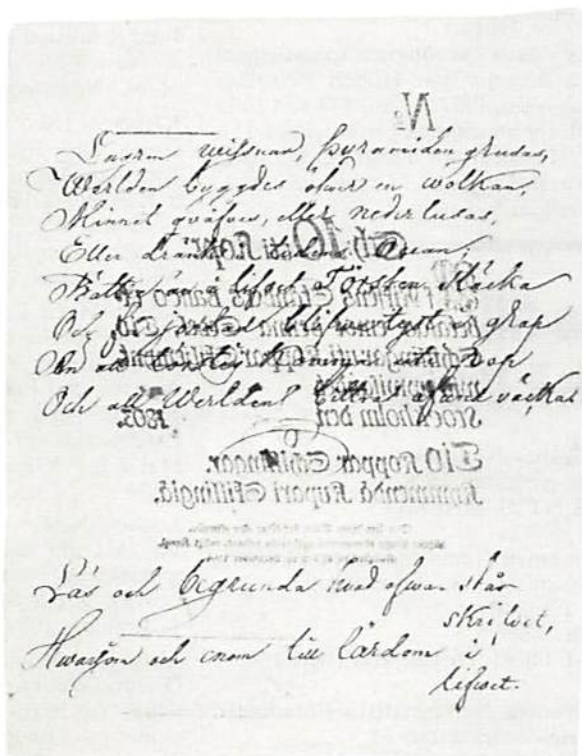
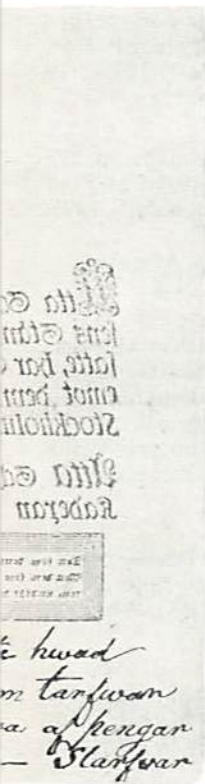
Vi vill gärna låta våra läsare i skilda delar av landet få komma till tals i MYNTKONTAKT.

Om du tycker att ett visst numismatiskt ämne bör behandlas i form av en artikel i MYNTKONTAKT, så skicka in ditt förslag till tidskriftens huvudredaktör Torgny Lindgren, S:t Olofsgatan 12, 752 21 UPPSALA.

Vi vill i detta sammanhang påpeka, att artiklar i MYNTKONTAKT måste vara avfattade på svenska, danska eller norska.

*Suomalaiset lukijamme
voivat, jos niin haluavat,
kirjoittaa ehdotuksensa
suomeksi. Me käänämme
mielellämme ehdotukset
suomesta ruotsiksi.*

Många av våra läsare har haft vänligheten att skriva till oss och föreslå ämnen till behandling. I åtskilliga fall har det emellertid varit fråga om omfattande ämnen, som för att bli nöjaktigt behandlade skulle kräva en lång serie av artiklar. Det är svårt för en tidskrift som MYNTKONTAKT att lämna utrymme för sådana långa artikelsier. Däremot skall Svenska Numismatiska Föreningens styrelse gärna undersöka, om inte flera av de föreslagna ämnena med fördel kan behandlas i föreningens serie *Smärre skrifter*. Problemet är att finna författare, som har tid och kunskaper.

TILL VITTERHETSAKADEMIENS BIBLIOTEK INKOMMEN
NUMISMATISK LITTERATUR

Adress: Storgatan 41
Box 5405, 114 84 Stockholm
Öppet: måndag - fredag 9-16

JANUARI—APRIL 1978

Aulock, Hans von
Münzen und Städte Lykaoniens/
Hans von Aulock. — Tübingen,
1976. — 95 s., 6 pl.-bl., 1 utv.-pl.
(Istanbuler Mitteilungen: Beih.;
16)

Aulock, Hans von
Münzen und Städte Pisidiens/
Hans von Aulock. — Tübingen, 1977 (1).
(Istanbuler Mitteilungen; Beih.,
19) 1. — 1977, — 138 s., 18 pl.-bl.

Balog, Paul
Umayyad, 'Abbasid and Tulunid:
glass weights and vessel stamps/by
Paul Balog. — New York, 1976. —
322, lv s, (Numismatic studies; 13)

Berghaus, Peter
Kleine Mindener Münzgeschichte/
Peter Berghaus. — Minden, 1977,
— 32 s,
Schriftenreihe der Münzfreunde
Minden; 4)

Berghaus, Peter
Kleine Paderborner Münzgeschich-
te/von Peter Berghaus. — 2. Aufl.
— Paderborn, 1977. — 12 s.
(Heimatkundliche Schriftenrei-
he; 1)

Burnett, Andrew
The coins of Roman Britain/
Andrew, Burnett. — London, 1977. —
16 s.: ill.

*Coinage in medieval Scotland (1100
- 1600): the second Oxford sympos-
ium on coinage and monetary his-
tory/ed. by D.M. Metcalf. — Ox-
ford, 1977. — viii, 198 s.
=(British archaeological reports;
45)*

*Contributi introduttivi allo studio
della monetazione etrusca: atti del
5. convegno del Centro internazio-
nale di studi numismatici, Napoli
20-24 aprile 1975. — Roma, 1976.
— xix, 380 s., 48 pl.-bl.
(Annali/Istituto italiano di nu-
mismatica; 22: suppl.)*

*Corpus nummorum saeculorum
IX - XI . . .
1: Gotland
2: Bäl — Buttle/ed. Brita Mal-
mer, Nils Ludvig Rasmusson; co-
operantibus Peter Berghaus . . .
1977. — xxxiv, 340 s., 26 pl.-bl.*

Frère, Hubert
Le denier carolingien: spécialement
en Belgique/par Hubert Frère. —
Louvain, 1977. — xii, 134 s., 12 pl.-
bl. (Numismatica Lovaniensia; 1)
(Publications d'histoire de l'art et
d'archéologie de l'Université carho-
logique de Louvain; 8)

Giard, Jean-Baptiste
Catalogue des monnaies de l'Empi-
re romain/par Jean-Baptiste Giard,
— Paris, 1976 (1).
(Bibliothèque nationale)
1: Auguste. — 1976. — 258 s., 38
pl.-bl.

Grierson, Philip
Pengevæsenets oprindelse: Creigh-
ton forelæsningen i historie 1970/
Philip Grierson. — København,
1977. — xxxii s.
Särtr. ur: Møntsamlernyt 1977

Hôtel de la Monnaie, Paris
La monnaie, miroir des rois: [expo-
sition] Hôtel de la monnaie, Paris,
février-avril 1978/Hôtel de la mon-
naie. — Paris, 1978. — xviii, 622 s.:
ill.

L'organisation de l'exposition:
Yvonne Goldenberg

Jansson, Leif
Svenska kast- och minnesmynt 1607-
1818: värderingspriser 1975/Leif
Jansson, Bengt Hemmingsson. —
Stockholm, [1976?]. — 35 s.

Jönson, Lars-Ingvar
Mynten med Älvsborg: Erik XIV:s
3- och 1½-mark 1562: tecknaren
och spegelvändningen/av Lars-Ing-
var Jönson. — Göteborg, 1976. —
48 s.

Kleiner, Fred S.
The early cistophoric coinage/by
Fred S. Kleiner and Sydney P. Noe.
— New York, 1977. — 129 s., 19
pl.-bl. (Numismatic studies; 14)

Kleiner, Fred S.
Greek and Roman coins in the
Athenian Agora/prepared by Fred
S. Kleiner. — Princeton, N.J., 1975.
— 32 s.

Excavations of the Athenian
Agora: picture book; 15)

König, Marie E.P.
Das Rätsel der keltischen Münzen:
Festschrift zur 9. Arbeitstagung des
Arbeits- und Forschungskreises für
die Vor- und Frühgeschichte der
Externsteine im Teutoburger Wald/
Marie E.P. König. — Sevetal, 1975.
— 74 s.

Lowick, N.M.
The 'Mardin' hoard: Islamic count-
ermarks on Byzantine folles/N.M.
Lowick, S. Bendall & P.D. Whitting.
— London, 1977. — 79 s.

Mitchiner, Michael
Oriental coins and their values: the
world of Islam/by Michael Mit-
chiner. — London, 1977. — 511 s.:
ill.

Föreningar anslutna till Nordisk Numismatisk Union

Se MYNTKONTAKT 1977 nr 6

Dansk Numismatisk Forening
Bakkegårds Allé 7
DK-1804 KØBENHAVN V.

Norsk Numismatisk Forening
Stortingsgaten 8
OSLO 1.

Numismatiska Föreningen i Åbo r.f.
Åbo stads historiska museum
Åbo slott
SF-20100 ÅBO 10.

Skånes Numismatiska Förening
Kungsgatan 38 A
S-211 29 MALMÖ.

Suomen Numismaattinen Yhdistys-
Numismatiska Föreningen
i Finland r.y.
PL 124
SF-00161 HELSINGFORS 16

Svenska Numismatiska Föreningen
Östermalmsgatan 81
S-114 50 STOCKHOLM.

La moneta italiana: un secolo dal 1870. Suppl. 2: 1977. — (4) s., 5 pl.-bl. i kapsel

Nathanson, Alan J.

Thomas Simon: his life and work 1618-1665/Alan J. Nathanson. — London, 1975. — 60 s.

Norris, Andrea S.

Medals and plaquettes from the Molinari collection at Bowdoin college/by Andrea S. Norris & Ingrid Weber; with an introduction to the medals catalogue by Graham Pollard. — Brunswick, Me., 1976. — x, 292 s.: ill.

Oleson, John

Greek numismatic art: coins of the Arthur Stone Dewing collection/by John Oleson. — Cambridge, Mass., 1975. — (60) s.

Fogg art museum, Harvard university

Robertson, Anne S.

Roman imperial coins in the Hunter coin cabinet, University of Glasgow/by Anne S. Robertson. — London, 1962 (1)-. 1-2. Se katalog — 1974.

3: Pertinax to Aemilian. — 1977. — cxiv, 325 s., 44 pl.-bl.

Sporrong

Konstmedaljer 1971/76 [från Sporrong]/Sporrong. — Norrtälje, 1977. — 96 s.

Steen Jensen, Jørgen

Numismatisk opslagsbog. Mønter fra vikingetid til vor tid. Khvn 1974. 155 s.

Sylloge nummorum Graecorum:

Denmark: The Royal collection of coins and medals, Danish national museum

40: Egypt: The Ptolemies/ed. by Anne Kromann and Otto Mørkholm. — 1977. — (6) s., 22 pl.-bl.

Söderlund, Ernst

Örebro enskilda bank 1837 - 1918/Ernst Söderlund. — Stockholm, 1977. — 63 s.

Weiler, Hanno

Kölner Dom - Medaillen/Hanno Weiler. — Krefeld-Hüls, 1977 (1)-.

1: 12. bis 16. Jahrhundert: Romanik, Gotik, Renaissance: Kölnische Medaillen. — 1977. — 64 s.

Winterstein, Christian

Goldgulden von Basel/Christian Winterstein. — Basel, 1977. — 106 s.

FÖRENINGAR

ESKILSTUNA NUMISMATISKA FÖRENING. Klubbafntar i Rinnansskolan kl. 19; vid samtliga lotteri och kaffe. 5 oktober: O. Eriksson om präglingmetoder genom årtusenden; auktion. 9 november: A. Marmér om svenska sedlar; liten auktion; frågesport. 7 december: föredrag; auktion.

FINSPÅNGS MYNTKLUBB. Sammanträden sista torsdagen i varje månad. Lokal: Sparbanken, Bergslagsvägen.

FROSTA NUMISMATISKA FÖRENING. Möten med auktion på Fritidsgården i Hörby 21 september, 26 oktober, 23 november och 21 december kl. 19.30. Visning från kl. 18.30.

GÖTEBORGS NUMISMATISKA FÖRENING sammanträder på Restaurang Hantverket, Erik Dahlbergsgatan 3, Göteborg, 11 september, 9 oktober, 13 november (årsmöte) och 11 december.

KALMAR MYNTKLUBB. Möten 2 oktober, 6 november, 14 december kl. 19. Program: föredrag, museibesök, auktioner. Lokal: SE-Banken, Storgatan, Kalmar. Upplysningar tel. 0480-135 61, 0480-276 77.

KRISTIANSTADSORTENS NUMISMATISKA FÖRENING. Möten med auktion på Hemgården, Norretullsvägen 9, Kristianstad, kl. 19.30: 22 september, 20 oktober, 24 november och 15 december.

NORRKÖPINGS MYNTKLUBB. Möte 19 september kl. 19.00 på Fritidsgården, Ektorp.

SANDVIKEN-GÄVLE MYNTKLUBB. Möten: 11 september Folkets hus, Sandviken, kl. 19; 11 oktober Vasaskolan, Gävle, kl. 19; 11 november Folkets hus, Sandviken, kl. 14; 11 december Folkets hus, Gävle, kl. 19. Program: auktioner, byten. Upplysningar tel. 0267-13 11 77, 0267-27 00 19. i Södersläotts Sparbanks samlingsaal. Upplysningar tel. 0410-345 44.

SKÄNES NUMISMATISKA FÖRENING har sammanträden med auktion 29 september, 27 oktober och 24 november kl. 19.30 på Sjömansgården, Fiskehamngatan 3, Malmö. Visning från kl. 18.30. Endast medlemmar i förening ansluten till Nordisk Numismatisk Union äger delta.

TRELLEBORGS MYNTSAMLARKLUBB. Möten med föredrag och auktion andra måndagen i månaderna september 1978-maj 1979 kl. 19.30 i Södersläotts Sparbanks samlingsaal. Upplysningar tel. 0410/345 44.

TÄLJE MYNTKLUBB, Södertälje. Mötesdagar: 21 september, 19 oktober, 16 november och 7 december. Lokal: Föreningsgården, Torekällberget, Södertälje. Upplysningar tel. 0755-185 68.

NUMISMATISKA KLUBBEN I UPPSALA. Sammanträden i Skandia, Drottninggatan 1, kl. 19.30 27 september: Numismatiskt nytt samt auktion, 18 oktober: föredrag, 20 november: stor auktion, 11 december: föredrag och julfest.

VILLSTADORTENS MYNTKLUBB. Möten med auktion 11 september, 2 oktober, 6 november och 4 december. Lokal: Finnvedens Sparbank, Smålandsstenar. Upplysningar: 0371-322 02, 0371-303 50.

VÄRENDIS NUMISMATISKA FÖRENING. Sammanträden på Restaurang Munken kl. 19.00: 19 september, 9 oktober, 25 oktober, 7 november och 30 november. Myntmässa 19 november.

ÖREBRO NUMISMATISKA FÖRENING. Möten på Örebro läns museum kl. 19.30. 27 september: program ej bestämt, 25 oktober: myntauktion, 29 november: program ej bestämt.

ÖRESTAD MYNTKLUBB håller auktion 28 september kl. 19.00. Lokal: Kirsebergs Fritidsgård, Dalhemsgatan 5. Auktionslista mot 1:— i frimärken adress Örestad Myntklubb, c/o Ronnie Bengtsson, Segevångsgatan 11 A, 212 27 Malmö.

FRÅGE-SPALTEN

Om du vill göra en fråga om ett mynt eller något annat föremål i din egen eller någon annans samling eller du vill diskutera någon uppgift i den numismatiska litteraturen, så skriv till MYNTKONTAKTS FRÅGESPALT.

Skicka gärna med ett tydligt *foto* av föremålet. Avritningar, blyerts-kalkeringar och sådant duger inte.

Men skicka inte in frågor rörande samlarvärdet på dina föremål. Frågor om värdet besvaras inte.

Skriv helst på maskin och bara på en sida av papperet. Underteckna med namn och adress; anonyma brev publiceras inte.

Suomalaiset lukijamme voivat, jos niin haluavat, kirjoittaa kysymyksensä suomeksi.

Me käänämme mielellämme kysymykset suomesta ruotsiksi.

Fråga

Har en Daler S.M. 1718 Saturnus slagen på 1 Öre K.M. 1719 platta. Finns det många kända ex.?

Ebbe Hansson, Norrköping

Svar

Du menar väl tvärtom? Det är 1 öre KM 1719, som är slaget på nödmyntet Saturnus 1718. Sammanlagt blev över 32 miljoner stycken nödmynt ompräglade till 1 öre KM under åren 1719-1721. Uppdelning på årtal är inte tillgänglig. Huvudparten av Saturnus blev ompräglad, d.v.s. närmare 3 miljoner stycken. Man kan mycket ofta se på vilket nödmynt ompräglingarna skett. Nödmyntens fransidor är inte likadana och ofta räcker det för bestämning att se något av ornamenten eller någon bokstav.

Bertel Tingström

Fråga:

I Numismatiska Meddelanden XXII, Sthlm 1918, skriver K-A. Wallroth i åtskilliga noter till sin översikt Sveriges mynt 1449-1917, att myntslaget i fråga är *billionerat*, t.ex. not nr 1, sid. 22, som avser

perioden 1540-1568: "Av silvermyntet var dalersmyntet billionerat 0,39 %, markmyntet 18,04 % samt penningmyntet 20,16 %. Öresmyntet --- var 1564 billionerat 51,55 %", och not nr 1, sid. 141, som avser perioden 1830-1835: "Alla silvermynten voro billionerade 0,75 %, vilket skulle utgöra ersättning för myntningskostnaden".

Vad betyder nu ordet *billionerat*? När det gäller perioden 1830-1835 är innebörden uppenbarligen en extra sänkning av halten utöver myntordningens bestämmelser.

När det gäller perioden 1540-1568, varierade det runda markmyntets halt mellan 500 och 484 %. Ettöret 1564 hade en halt av 156 %. Har dessa siffror något samband med %-talen för billioneringen? Hur skall man förklara termens betydelse i detta fall?

Ingemar Carlsson, Laxå

Svar:

Billon är franska och betydde ursprungligen en myntlegering av oädel metall, främst koppar, och en ytterst liten del silver, sedermera också mynt präglad av en sådan le-

gering, *monnaie de billon*, som också fick bibetydelsen underhålligt mynt.

Billionerat (stavas också billionerat och biljonerat) silvermynt innehåller högst 50 % silver. I våra dagar anges silverhalten inte i procent utan i promille. Våra karolinska tvåmarkmynt innehåller 694 promille silver och kallas silvermynt. Motsvarande ettören innehåller högst 313 promille silver och är alltså billonmynt, men de går dock i dagligt tal vanligen under beteckningen silvermynt, vilket är oegentligt.

Vad beträffar Wallroths användning av ordet *billionerat* för perioden 1540-1568 utgår Wallroth från att dalern motsvarade 4 kronor och att kursen var 1 daler = 3 1/2 mark. Serien blir alltså 1 daler = 3 1/2 mark = 28 öre = 672 penningar. Han räknar därefter ut vad mark, öre och penningar motsvarar av 4 kronor och jämför sedan silverhalten i mark, öre och penningar upp räknade till värdet av 1 daler. Han får då fram en billionering i relation till dalern. Wallroths procenttal visar alltså hur mycket mindre de lägre valörerna håller i silver om samma nominella summa betalas.

Bertel Tingström

Sture Brunnsåker 1925-1978

Vid Svenska Numismatiska Föreningens årsmöte den 1 juni i år, som hölls i universitetshuset i Uppsala, visades som bekant också universitetets myntkabinett för mötesdeltagarna. Många hade under årsmötet tillfälle att samtala med myntkabinettets prefekt, professorn i antikens kultur och samhällsliv *Sture Brunnsåker*. Det är med stort beklagande, som MYNTKONTAKTS redaktion måste meddela, att Sture Brunnsåker hastigt avled den 5 augusti; han skulle den 6 september ha fyllt 53 år.

Sture Brunnsåker blev prefekt för Uppsala universitets myntkabinett den 1 juli 1977. Han visade mycket stort intresse för denna förmåliga samling, vårt lands näst största offentliga numismatiska samling, för dess förkovran och för dess utnyttjande såväl i den vetenskapliga forskningen som i undervisningen. Det var hans avsikt att bl.a. genom ökad publikationsverksamhet i universitetets skriftserier göra myntkabinettet mera känt.

Tyvärr förunnades det inte Sture Brunnsåker att förverkliga sina många goda uppslag till myntkabinettets fromma.

För 500 år sedan

Det första svenska myntet med årtal

Ny mynthistorisk medalj från Svenska Numismatiska Föreningen.

År 1478 fick Sverige sitt första årtalsförsedda mynt. Till minne av detta numismatiska 500-årsjubileum ger Svenska Numismatiska Föreningen nu ut en mynthistorisk medalj i modernistisk stil och kraftig relief.

Medaljens motiv

Skulptören Berndt Helleberg, Stockholm har med sin särpräglade stil modellerat fram en medalj med två mycket intressanta motivsidor. Åtsidan skildrar riksrådets möte i Södertälje 1478 med myntmästaren i Stockholm för att sluta kontrakt om de mynt denne skulle prägla. Runt kontraktet ses följande personer församlade: i mitten riksföreståndaren Sten Sture d. ä., till höger ärkebiskopen Jakob Ulvsson och till vänster myntmästaren Hans Grawe.

Medaljens frånsida visar några av de mynt som slogs med årtalet 1478, örtug och halvörtug.

Skulptören

Skulptör Berndt Helleberg är en av våra mest omtyckta medaljskulptörer. Med sina karaktäristiska och konstfulla medaljer i serien "Sveriges regenter under 1000 år" väckte Helleberg stor uppmärksamhet. Med den nu aktuella medaljen visar Helleberg sin förmåga att skapa konstnärligt mycket intressanta och kraftfulla medaljer.

Medalj fakta

Medaljen till 500-årsjubileet av det första svenska årtalsmyntet präglas i följande upplagor:

Metall	Upp- laga	Stor- lek	Vikt
Brons	3 000 ex	45 mm	70 g
Kontr silver	2 000 ex	45 mm	85 g
Guld 18 karat	500 ex	45 mm	115 g

Utgivare: Svenska Numismatiska Föreningen.
Tillverkare och distributör:
AB Sporrang

Beställningskupong

Till AB Sporrang, Samlarsektorn
Fack, 761 00 Norrtälje
Tel: 0176-127 20

Ja, jag beställer medaljen över årtalsmyntet.

..... ex i brons à 150:—

..... ex i kontr. silver à 295:—

..... ex i guld 18 karat à 4.620:—

I priset ingår moms, frakt samt konstladeretui.

Samtliga köpare erhåller också utan kostnad Lars O Lagerqvists illustrerade skrift "Det första svenska årtalsmyntet".

Leverans sker mot postförskott.

Namn _____

Adress _____

Postadress _____

Datum _____ Underskrift _____

Myntets dag

Såsom enda organisation för myntsamlare deltar Svenska Numismatiska Föreningen i MYNTETS DAG 1978, som äger rum söndagen den 1 oktober i Blå Hallen i Stockholms stadshus (se annons å sid. 187 i detta nummer av MYNTKONTAKT).

Denna myntmessa arrangeras av Sveriges Mynthandlares Förening. Över tjuo av landets ledande mynthandlare ställer ut material. Där kan samlarna säkert finna det mesta av det de önskar komplettera sina samlingar med.

Svenska Numismatiska Föreningen jämte föreningens tidskrift MYNTKONTAKT har två bord på mässan. Där kan mässbesökarna köpa numismatisk litteratur till starkt reducerade priser såsom *Numismatiska Meddelanden*, *Nordisk Numismatisk Årsskrift* och *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*.

Likaså finns föreningens tidskrift MYNTKONTAKT till salu, även äldre nummer. Vi hoppas, att mässbesökarna skall begagna denna möjlighet att förvärva intressant numismatisk litteratur till förmånspriser.

Representanter för Svenska Numismatiska Föreningen och MYNTKONTAKT finns på plats under hela den tid mässan är öppen. Vi skulle sätta värde på att få synpunkter på vår verksamhet och vår tidskrift.

Vi visar dessutom en specialutställning *Den karolinska tidens historia i medaljer*. Ett stort antal medaljer från Karl X Gustav, Karl XI och Karl XII i anledning av märkligare händelser under denna period av vårt lands historia ger en intressant belysning av ett specialinriktat medaljsamlande.

SVENSKA NUMISMATISKA
FÖRENINGEN

år. Många av de ursprungliga initiativtagarna och ledarna fick aldrig se verket avslutat — Johannes Brøndsted i Danmark, C.-A. Nordman i Finland, Anton Brøgger i Norge, för att nämna några. Av medlemmarna i det ursprungliga svenska presidiet 1956 har Ingvar Andersson avlidit, medan de tre övriga kvarstår — John Granlund (dessutom talmodig svensk redaktör under alla dessa år), Bengt Thordeman och Elias Wessén — utökade med Sven B. F. Jansson, Erik Lönnroth och Dag Strömbäck. Givetvis hade verket aldrig kunnat slutföras utan det hängivna arbete som de nationella redaktörerna nedlagt — varav Granlund nämnts här — och den omsorgsfulla, förnyade granskning som huvudredaktionen i Köpenhamn stått för. Betydande anslag har lämnats från de nordiska länderna och från talrika fonder och stiftelser.

De enskilda artiklarna är författade av de främsta nordiska experterna på sina områden: historiker, lärdomshistoriker, arkeologer, konst- och byggnadshistoriker, religionsforskare, språkforskare, heraldiker, sfragistiker, numismatiker. Påpekas skall, att verket inte är personhistoriskt eller topografiskt; man kan inte slå upp kungar, stormän eller städer där, men väl nationalhelgon, klosterordnar osv. Det är lämpligast att här citera inledningen till första volymen: "Kulturhistoriskt Lexikon behandlar kulturminnen (realia) från nordisk medeltid, dvs. från och med vikingatid till reformationstiden. Det lämnar också ett brett utrymme åt företeelser i den europeiska medeltidskulturen och hos de utomnordiska grannfolken, som påverkat livet i de nordiska länderna. Dit höra t. ex. kanoniska rättsregler, teologiska lärosatser, den tyska rättens inflytande i Sönderjylland, eskimåskulturens inflytande på nordborna på Grönland och lapska inslag i norsk, svensk och finsk kultur".

För MYNTKONTAKTS läsare intresserar naturligtvis främst artiklar som berör numismatik, penninghistoria och angränsande ämnen. Dessa är många och grundliga. Såväl alla kända nordiska myntvalörer som de importerade utländska finns behandlade i separata artiklar, därtill sammanfattande översikter som *Arabiska mynt*, *Engelska mynt*, *Tyska mynt* osv., samt någ-

RECENSIONER

Lars O. Lagerqvist: AXEL WALLENBERG MEDALJER. Utg. av AB Sporrang. Sthlm 1978. 92 s. Rikt ill. Pris kr. 78:— inkl. moms.

Som en hyllning till skulptören, tecknaren och medaljkonstnären Axel Wallenberg på hans 80-årsdag den 22 maj i år och för att fira hans femtioårsjubileum som medaljskapare har AB Sporrang gett ut en vacker och rikt illustrerad bok, som skildrar hans konstnärliga gärning under ett halvt sekel. Boken har ett förord skrivet av vår förenings hedersledamot, förre riksantikvarien Bengt Thordeman. Efter en redogörelse för Axel Wallenbergs liv och verksamhet berättar Lars O. Lagerqvist om Wallenbergs medaljarbeten från 1928 — eller 1927, om vi så vill — till 1978. Wallenbergs samtliga medaljer finns avbildade. Det i många avseenden intressanta bildmaterialet visar såväl skisser och utkast till medaljer som exempel på Wallenbergs övriga konst och glimtar från ateljéarbetet. (Ett litet påpekande: Sveriges sändebud i Helsingfors, som beställde en kopia av den extatiska Birgitta i Blåkyrkan i Vadstena, s. 11, hette Henning Elmqvist.)

Torgny Lindgren

Kulturhistoriskt Lexikon för nordisk medeltid från vikingatid till reformationstid. Band I - XXI. Köpenhamn-Malmö 1956-1977. Samnordiskt arbete; distribuerande förlag: Rosenkilde og Bagger, Köpenhamn (för Danmark); Akademiska Bokhandeln, Helsingfors (för Finland); Bókaverzlun Isafoldar, Reykjavík (för Island); Gyldendal Norsk Forlag, Oslo (för Norge); Allhems Förlag, Malmö (för Sverige). Artiklarna är författade på danska, norska eller svenska. Text och bildmaterial är detsamma för alla

nordiska länder, men särskild titelsida har tryckts av resp. utgivande förlag. De sex första banden slutsålda; de övriga betingar (i Sverige) per band häftat 105, klot 120 och halvfranskt 170 kr. Vid beställning i bokhandeln anges det nationella förlagets namn.

Ett av de största nordiska företagen på det kulturhistoriska området har slutförts i och med att det tjugoförsta bandet — också innehållande supplement — av ovan angivna, lärda och innehållsrika lexikon kunde distribueras i början av detta

ra särskilt viktiga inskrifter (t.ex. SANCTVS ERICVS REX). Ett mycket stort antal artiklar är författade av den 1973 bortgångne, allsidigt beläste Nils Ludvig Rasmusson, som också utnyttjat det arkivmaterial han så väl behärskade och därigenom kunnat ge ovärderliga uppgifter om myntens användning och cirkulation. En komplett förteckning över övriga medverkande kan inte ges här, men låt oss från norsk sida nämna Hans Holst (†), Carsten Svarstad (†) och Kolbjørn Skaare, från dansk Georg Galster, Otto Mørkholm, Kirsten Bendixen och Jørgen Steen Jensen, från finsk Pekka Sarvas, Tuukka Talvio och Jouko Voionmaa, från svensk Brita Malmer, Kenneth Jonsson, Ulla S. Linder Welin och författaren till denna anmälan; bland utländska numismatiker märks Peter Berghaus samt Vera och Gert Hatz.

Lars O. Lagerqvist

HUR SÄG LINNÉ
EGENTLIGEN UT?

Kring ett medaljstudium

LINNAEUS IN MEDAL ART
published for the bicentenary of

the death of the Scientist by the Society of Friends of the Royal Coin Cabinet [Samfundet Kungl. Myntkabinetts Vänner], Stockholm. Sundbyberg 1978. Billbergs Bokhandel AB, Storgatan 24, 114 55 Stockholm, i distribution.

Minnet av Carl von Linné har till den grad ingått i allmänna medvetandet att ingen människa höjer på ögonbrynen, när man gör 200-årsminnet av hans död till ett jubelår. Att celebrera dödsfall är principiellt oriktigt, ehuru den nu levande professor obestriddligen har rätt som hävdar att Linné — låt vara indirekt — fördyrat livet för generationer av svensk skolgång. Ännu på gamla dagar kan dessa män och kvinnor knappast se en vilt växande blomma utan att minnas den torra systematiken, de snusbruna herbarierna. Var detta nödvändigt? Förhoppningsvis är det bättre i våra dagars skola. Hur många nu levande svenskar anser Linné-minnet vara en nationell angelägenhet? Hur många kan motivera jubileets vidsträcktare anspråk?

Samfundet Kungl. Myntkabinetts Vänner har emellertid med hänsyn till att det finns så många

Linné-medaljer tagit tillfället i akt att åstadkomma en samling kring dessa, dels genom utställning, dels genom medaljedition och dels med en trevlig skrift på engelska, kallad LINNAEUS IN MEDAL ART.

I denna skrift framlägger Henrik Klackenborg ett medaljbestånd om 64 nummer. Till Klackenbergs arbete vill jag bara säga att det inte klart framgår efter vilken indelningsgrund medaljerna beskrives, att sidhänvisningarna ss. 26 och 32 blir rätt, först om siffrorna ökas med 2, samt att man vid nytagning av medaljernas porträttsidor frångått den beprövade regeln att icke lägga belysningen mitt i ansiktet utan i nacken. Själva porträttkarakteren — ansiktsmodelleringens nyanser — äventyras som bekant om profilen direktbelyses.

Nu är det i fråga om dessa Linné-medaljer inte alltför betydelsefullt, hur de avbildas, ty de har knappast något upplysningsvärde vad gäller Blomsterkonungens rätta utseende. Nästan alla är tillkomna efter hans död och utan konstnärlig pretention. Det enda en numismatiker eller konsthistoriker här kan göra, är

MEDDELANDE

Sveriges Mynthandlares Förening har enhälligt beslutat, att från och med år 1978 nedanstående regler skall tillämpas vid myntauktioner, som anordnas av föreningens medlemmar.

Reglerna syftar till att göra allt auktionsförfarande enhetligt, så att tveksamhet och missförstånd undviks. Detta är ägnat att ytterligare stärka såväl säljares som köparens förtroende för mynthandlarföreningen och dess medlemmar.

Reglerna, som är bindande för föreningens medlemmar, är följande:

1. En auktionsanordnande firma skall avstå från att ta emot objekt till en auktion, om inlämnarens bevakningspriser överstiger de i auktionskatalogen utsatta värderings- eller riktpriiserna.
2. När ett objekt återropas för säljarens räkning, skall auktionsförrättaren vid klubbslaget klart upplysa om "återrop".
3. När en auktionsanordnande firma köper ett objekt till eget lager, skall auktionsförrättaren vid klubbslaget klart upplysa om detta.
4. Varje anbudsgivare skall förses med ett kundnummer; när någon erhåller ett objekt, skall dennes nummer nämnas vid klubbslaget, oavsett om anbudet skett muntligen eller skriftligen.
5. Föreningen vill uttala, att det inte bör vara mer än en person från den auktionsanordnande firma som sköter såväl bevakningspriser som anbud.

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

Box 5132, S-102 43 Stockholm

att undersöka, hur den ena medaljen förhåller sig till den andra, vad som är förebild och vad som är efterbildning, vad som kan vara medaljmakarens tillägg eller förändring i positiv eller negativ riktning.

Det egentliga underlaget för professor Allan Ellenius' essä om Linné i medaljkonsten (s. 10 ff) är alltså inte stort, det inskränker sig till två samtida medaljer, tillika med två "riktiga" porträtt, ett av Per Krafft 1774 och ett annat av Alexander Roslin 1775. Till dem kommer en något mystisk gravyr signerad I. M. Bernigeroth och insatt som titelplansch i *Philosophia Botanica*, tryckt på 1760-talet. — Ur numismatisk synpunkt är Ellenius' skildring av den första Linné-medaljen intressant. Den är egentligen en tidig akademijeton, tillkommen 1746 och ett verk av myntgravören Daniel Fehrman. Ingen har väl ansett den vara ett bra Linné-porträtt, denna riksrådsframtoning. Men rak näsa har Fehrman givit Blomsterkonungen, och det hade han. I det avseendet är de oljemålade ad vivumporträtten något missvisande.

Av betydligt större värde är

den andra samtida Linné-medaljen, Gustav Ljungbergers, och den har uppenbarligen varit en utgångspunkt för den något snobbiga Linné-typ som går igen på en mängd 1800-talsmedaljer, och som visar sig redan 1773 i Carl Fredrik Inlanders utmärkta fajans-medalj. Den mest lyckade och för Linnés eftermäle hedrande medalj i denna stil som existerar är Erik Lindbergs, Klackenbergs 59, utgiven 1907. De oljemålade ad vivumporträtten och Jean Erik Rehns förtjusande lilla helfigursbild säger oss, hur den knubbiga, rödlätte, halslöse och piggögde Linné sett ut. Lindberg har gjort honom till en säkert högväxt, tjugusende skön och belevad världsmän. Porträttmässigt är säkerligen Gerda Qvists något kutyrggiga gumfysionomi sannare än Lindbergs så idealiserade Linné-porträtt.

Det är en öppen fråga hur de bästa av 1700-talets och det tidigare 1800-talets Linné-medaljer förhåller sig till den store, geniale porträttmakaren Johan Tobias Sergels Linné-medalj, den nämligen som 1798 sattes upp på Linnés grav

i Uppsala domkyrka. Linné-medaljernas självskrivna betydelse för medaljkonsten är ju välkänd (jfr Efraim Lundmark, Sergel och den svenska medaljkonsten. Konsthistoriska Sällskapets publikation 1926). I behåll har vi dels en vänstervänd halsbild av Linné, dels en högvänd, den i Uppsala använda. Ingen av dem är daterad, och förutsättningarna för deras tillkomst är ej känd, men den sistnämnda är det bästa Linné-porträtt som existerar. Kraftigt, levande, något antikiserande, utan peruk, betagande i sin ömsinta realism. Att Ellenius ej nämner det i sin medaljessä är ju en gåta. Något tvivelaktigt kan ju ej vidlåda detta för Linné-forskningen oskattbara porträtt.

Annars är det väl inte mycket man saknar i Ellenius' trevliga medaljstudie. Visserligen kallar han skulptören Frithiof Kjellberg för Kellberg och Ljungberger för Erik, men sådant händer. Man frågar kanske bara till sist varför denna skrift om ett svenskt vetenskapligt nationalhelgon utgivits på engelska. Det framgår inte av handlingen.

Harald Wideen

Utländska sedlar

ALGERIET:

100 fr	1924	1?	trasiq	20: —
20 fr	1922	1		28: —
5 fr	1914	1?		18: —
	15	1?		18: —
	25	1		22: —
	26	1		20: —

ARGENTINA:

100 pes	1897	1+		175: —
		1?		45: —
50 pes	1897	1+		130: —
		1?		30: —
10 pes		1?	dålig	15: —
5 pes		1?	dålig	12: —

ESTLAND:

25 mark	1919	1+		170: —
5 mark	1919	1+ / 01		55: —

FINLAND:

1000 mark	1918	1/1+		1.450: —
100 mark	1909	1/1+		185: —
mark	1955	1		28: —
50 mark	1909	1+		275: —
	1945			30: —
20 mark	1918	1		55: —
	1909	1		45: —
	1945	1		12: —

10 mark	1909	1+		50: —
		1	smuts	25: —
	1918	1		40: —
	1922	0		35: —
	1945	1		8: —
5 mark	1909	1+		85: —
	1918	1+		30: —
	1922	0		45: —
1 mark	1918	1		18: —

GIBALTAR:

10 sh	1914	1?		240: —
-------	------	----	--	--------

NORDVIETNAM:

10 M	1958	0		60: —
------	------	---	--	-------

NORGE:

10 kr	1928	1+		50: —
	1944	1		18: —
5 kr	1928			50: —
1 kr	1917	1		40: —

PORTUGAL:

2 1/2 milreis ch 4		1+		175: —
1 milreis prata	1899	1?		85: —
5 escud OURO	1913	1/1+		190: —

SPANIEN:

100 peso	1970	1		12: —
----------	------	---	--	-------

STOR SORTERING • MODERATA PRISER

Vänd Er med förtroende till

GÄVLE MYNTHANDEL AB

Lokal: N. Centralgatan 4 • Postadress: Box 293, 801 04 Gävle • Telefon 026-12 82 25

Öppettid: 16-18, lördagar 9-13

Nordisk forskarkurs i numismatik

Andra nordiska forskarkursen i numismatik ägde rum på Håsselby slott i Stockholm den 13-19 augusti 1978. Den var en fortsättning på kursen, som hölls i Humlebaek i Danmark, och enligt programmet i första hand avsedd för yngre nordiska historiker och arkeologer, med mynthistoria som huvudtema. Föredragen hölls av myntkabinetens tjänstemän. Genom de livliga diskussionerna, som i ett par fall fortsattes på kvällen, fick kursen även drag av symposium. Av naturliga skäl var den största gruppen av de 36 deltagarna svenskar, men förutom Danmark och Norge var också Finland nu representerat, och ett av föredragen hölls av Peter Berghaus från Tyskland. Kursen leddes av Ulla Westermark från Kungl. Myntkabinetet i Stockholm, och det tack, som framfördes till henne under den sista middagen, var mycket välförtjänt.

De femton föredragen var fördelade på fyra dagar. Måndagen den 14 augusti var ägnad åt antiken, med Otto Mørkholms skildring av de grekiska myntens cirkulation och funktion som inledning. Mera specialiserade var Jan Nordbøs och Anne Kromans föredrag, som båda behandlade lokala präglingar i Mindre Asien, det förra under hellenistisk, det senare under romersk tid. Till närmare trakter flyttade man med Lennart Linds föredrag om de svenska denarskattna. Tisdagens tema var vikingatiden. Efter en inledning av Peter Berghaus talade Bengt Hovén om den östliga och Kenneth Jonsson om den västliga myntimporten till Sverige, medan Kolbjørn Skaare skildrade situationen i Danmark och Norge. Vikingatidens numismatik väckte mycken diskussion, dels på grund av närvaron av arkeologer, dels på grund av det pågående forsknings-

projekt, som syftar till att alla Sveriges vikingatida myntskatter skall bli publicerade.

Efter onsdagens besök på Kungl. Myntkabinetet, följt av en visning av utgrävningarna på Helgeandsholmen, började man på torsdagen med medeltidsnumismatik, som belystes av Kirsten Bendixen (tidig medeltid i Danmark), Kolbjørn Skaare (Norge, särskilt kyrkofyndet), Brita Malmer (senmedeltida Sverige) och Pekka Sarvas (Finland och Baltikum). Före den avslutande diskussionen på fredagen hörde man ännu tre föredrag om nyare mynthistoria, hållna av Ernst Nathorst-Böös, Jørgen Steen Jensen och Pekka Sarvas, om problem i 1500-talets Sverige, 1600-talets Danmark och 1700-talets Finland.

Diskussionerna efter föredragen behandlade så väl statistiska metoder som den mycket intressanta frågan om orsakerna till Gotlands fyndrikhet. Inte mindre betydelsefulla var de personliga kontakterna, som kunde knytas och förnyas. Vi skall hoppas, att nästa kurs blir lika givande. Den skall eventuellt äga rum i Norge 1981. *Tuukka Talvio*

FÖRMÅNSPRIS

I artikeln *Mynt från vikingatiden funna i Sverige* i MYNTKONTAKT 1978 nr 4, s. 92-94, berättade Elsa Lindberger utförligt om den förnämliga publikationsserien *Corpus Nummorum sæculorum IX-XI qui in Suecia reperti sunt*, Catalogue of Coins from the Viking Age found in Sweden. I denna serie redovisas alla de många fynd av mynt från vikingatid, som har gjorts i svensk jord.

Bokhandelns cirkapris för *Corpus Nummorum* är för del 1 kr 125:— och för del 2 kr 260:—. Enligt överenskommelse mellan förlag och utgivare finns möjlighet att genom förhandsbeställning av minst 100 ex förvärva böckerna till starkt reducerat pris. De hittills utkomna volymerna kan av medlemmar i Svenska Numismatiska Föreningen jämte anslutna föreningar samt av föreningar anslutna till Nordisk Numismatisk Union köpas med rabatt för endast kr 50:— resp. kr 100:—, förutsatt att tillräckligt många anmäler sitt intresse.

Detta sker bäst genom att snarast möjligt skicka en skriftlig anmälan (obs! inga pengar ännu) till Svenska Numismatiska Föreningens kansli, Östermalmsgatan 81, 114 50 STOCKHOLM, av följande lydelse: Jag önskar köpa *Corpus Nummorum del 1 del 2* (stryk det som ej önskas) till rabatterat pris.

Namn:
Medlem:
Adress:

20-års Jubileumsauktion

i Helsingfors

på hotel Marski

8/10 1978 klockan 12.00

Många intressanta svenska,
ryska och finska objekt

Mynthandel Holmasto

Annegatan 28

SF-00100 Helsingfors 10

Listan kan beställas mot sv kr 5:—

Projekt till ny mynt- typ från 1600-talet. Ett tillägg.

I sin översikt *Om Myntorter, Myntmästare och Myntordningar i det nuvarande Sverige*, Numismatiska Meddelanden II, Sthlm 1875, berör Aug. Wilh. Stiernstedt sid. 4-5 samma mynt, som vi behandlade i vår artikel under ovanstående rubrik i MYNTKONTAKT 1978 nr 4, sid. 99 ff. Detta borde vi rätteligen ha nämnt i vår artikel. Tyvärr observerade vi det inte förrän tidskriftsnumret redan hade kommit ut. I avsnittet om Anthony Grooth d. ä:s verksamhet som myntmästare i Stockholm under åren 1599-1614, skriver Stiernstedt:

Slutligen skref Konungen från Garpberget den 23 Oktober 1607 till Skattmästaren Seved Ribbing: "J skolen bredevid det silfvermyntet låta slå kopparmynt, nembl. så stora som ett runstycke, och skall intet silfver sättas thertill utan lutter kopparen allena och skola tre sådane gå på ene halföre och sex på runstycke, och på then ena sidan skall stå 3 kronor och på then andre sidan en vase, och de skola kallas 4 penningar; och skole J tillsäga Myntemästaren, att han gör en uthräkning på samma mynt. Wi befälte ock att J sände Oss ett tryck på

det små silfvermyntet, som Wi tillförende hafve skrifvit eder till om, att Wi måge få se thet". Det är måhända ett myntprof till ett sådant fyrapenningstycke, som tjenat Brenner till förebild vid hans teckning af ett mynt, som han kallar öre, och hvilket till prägeln liknar det i nästföret anförda Kungl. bref beskrifna fyrapenningstycke, ehuru det samma är slaget af silfver och till bättre halt än örena enligt 1604 års myntordning. Ett annat profmynt något liknande förutnämnda, hvarå värdet är antydt med 3 P(eningar) och med årtalet 1606 finnes, lika som det nyss förut omnämnda, i Kungl. Myntkabinetet.

Det av Stiernstedt sist nämnda myntet med valören 3 P(eningar) är avbildat i Bjarne Ahlström — Yngve Almer — Bengt Hemmingsson: *Sveriges Mynt 1521 - 1977*, Sthlm 1976, som nummer 87 på sid. 78. Dess utförande anknyter helt till stilen på Karl IX:s övriga mynt i små valörer.

Yngve Almer Ingemar Carlsson

ULF NORDLINDS MYNTHANDEL AB

Nybrogatan 36 • Box 5132, 102 43 Stockholm

Telefon 08-62 62 61

KÖPER • SÄLJER • VÄRDERAR
MYNT • SEDLAR • MEDALJER
ORDNAR

Numismatisk litteratur

Lagerkatalog utkommer två gånger årligen

Medlem av Sveriges Mynthandlares Förening

ANTIK- KONST- OCH SAMLARMÄSSAN BORÅS-78

Torsdag - Fredag - Lördag - Söndag 9-12 Nov. 1978
Borås-mässan, Box 472, 501 07 Borås Tel. 033/10 11 41

AUKTIONER

7 oktober 1978. Sveriges Numismatiska Riksförbund, auktion i Södertälje.
14-15 oktober 1978. B. Ahlström Mynthandel AB, auktion nr 18. Hotell Sheraton, Stockholm.

11 november 1978. Hirsch Mynthandel AB, auktion nr 9.

24-25 november 1978. Svenska Numismatiska Föreningens höstauktion, Lokal: Statens Historiska Museer, Storgatan 41, Stockholm.

Endast för medlemmar i Svenska Numismatiska Föreningen och övriga föreningar anslutna till Nordisk Numismatisk Union samt för representant för föreningar kollektivt anslutna till Svenska Numismatiska Föreningen.

Första dagen kl. 18.30: utländska mynt

Andra dagen kl. 14.00: svenska mynt.

MÄSSOR

1 oktober 1978. MYNTETS DAG i Stockholms Stadshus. Arrangör: Sveriges Mynthandlarnes Förening under medverkan av Kungl. Myntkabinettet, Myntverket och Svenska Numismatiska Föreningen. Se närmare sid. 187 och sid. 194.

7 oktober 1978. LONDON COIN FAIR, myntmässa på Cumberland Hotel, Marble Arch, London.

15 oktober 1978. CHRISTIANIAMESSEN, frimärks- och myntmässa, i Hotel Scandinavia, Oslo.

9-12 november 1978. BORÅSMÄSSAN, antik-, konst- och samlarmässa.

18-19 november 1978. XENIA myntmässa, Skövde. Arrangör: Samlarföreningen Skaraborgarens Myntsektion.

Kungl Myntkabinettet, Statens museum för mynt-, medalj- och penninghistoria

Narvavägen 13-17, 2 tr
Stockholm

(Buss nr 42, 44 och 69
till Historiska museerna,
tunnelbana till Karlaplan)

Utställningar:

Svenska mynt från 1000-talet
till nutid,

Mynt från forna svenska
besittningar,

Världens mynt under
25 århundraden,

Sveriges medaljhistoria,
Medaljens konsthistoria

Tillfällig utställning:

MED SVENSK KRONA

Den svenska kolonien

**S:t Barthélemy mynthistoria
1784 - 1878**

Museet:

Måndag - fredag 11-16
Lördag och söndag 12-17

Sveriges Numismatiska Riksförbund

inbjuder till offentlig
auktion

lördagen den 7 oktober
1978 kl. 13.00

på STADSHOTELLET
i Södertälje.

Auktionsobjekten förevisas
mellan kl. 10.30-12.30.

Illustrerad auktionslista kan
utan kostnad rekvideras från
Ingvar Nilsson, Box 11068,
291 11 KRISTIANSTAD,
Telefon 044-713 28

MYNT & MEDALJER

Sveavägen 96
Fack, S-104 32 Stockholm 19
T-Rådmansgatan
(uppgång Handelshögskolan)
Telefon 08-34 34 23

*Köper • Byter
Säljer • Värderar
Kommissionsupdrag*

*Mynt • Sedlar
Medaljer • Tillbehör
Numismatisk litteratur*

Öppet: vard. 11-18, lörd. 9-14

TB MYNT HB

U. Thimberg R. Berglund
Prislista nr 7 sändes gratis
på begäran

**K Ö P E R
B Y T E R
S Ä L J E R**

MYNT & TILLBEHÖR
LITTERATUR

Erstagatan 14
116 36 Stockholm
Tel. 08-41 01 33

Öppethållande:
Vard. 10-18
Lörd. 10-13

**Från
Gustav Vasa
till
drottning Kristina**

**På uppdrag av kund
köper vi bra objekt omgående**

SVEA

MYNT & FRIMÄRKSHANDEL AB

STUREPLAN 4 · BOX 5358, S-102 46 STOCKHOLM

TELEFON 08-10 03 85, 10 03 95

BANK: SVENSKA HANDELSBANKEN

